

A

ΜΕΡΟΣ

Το χρονικό της απαγωγής της *Aline Fernandez Diaz*
από τον Σπύρο Αλιμπέρτη
μέσα από τις επιστολές του στον Δημήτρη Πικιώνη

Στο αρχοντικό του Dino Fernandez Diaz, ένα εμβληματικό κτήριο της Θεσσαλονίκης, τη γνωστή Casa Bianca, έχουν γραφεί μερικές σελίδες της μικροϊστορίας της πόλης: ένας έρωτας που συγκλόνησε την τοπική κοινωνία, την δεύτερη δεκαετία του εικοστού αιώνα, μία απαγωγή που έδωσε τροφή στον Τύπο της εποχής και σε πλήθος κοινωνικών σχολίων. Εκτενείς ή σύντομες αναφορές στον έρωτα της Aline Fernandez Diaz και του Σπύρου Αλιμπέρτη έχουν κατά καιρούς γίνει από διάφορους συγγραφείς¹. Όταν, μάλιστα, η Θεσσαλονίκη γιόρταζε το 1962 τα πενήντα γενέθλια της απελευθέρωσής της από τους Οθωμανούς, ο Νικόλαος Σφενδόνης, στο πανηγυρικό φύλλο της εφημερίδας *Έλληνικός Βορράς*, την 26^η Οκτωβρίου, δημοσίευσε άρθρο με τίτλο *Είς τήν Θεσσαλονίκην τὸ ρομαντικώτερον εἰδύλλιον κατὰ τὴν τελευταίαν πεντηκονταετίαν*, εγγράφοντας το ειδύλλιο στην ιστορία της απελευθέρωσης της πόλης².

Στις σελίδες που ακολουθούν θα ξαναθυμηθούμε την ιστορία και θα προσθέσουμε λεπτομέρειες στο μωσαϊκό της υπόθεσης αξιοποιώντας για την ανασύνθεση τμήμα των επιστολών του Σπύρου Αλιμπέρτη προς τον Δημήτρη Πικιώνη. Αρχικά, είχα τους ενδοιασμούς μου ως προς τη δημοσιοποίηση των επιστολών, διότι πιστεύω ότι οι προσωπικές αλληλογραφίες πρέπει να εκδίδονται με ιδιαίτερη φειδώ. Ένα υλικό προορισμένο για διμερή επικοινωνία καλό είναι να είμαστε προσεκτικοί πριν το εκθέσουμε στο ευρύ κοινό. Σαφώς και δεν θα δημοσίευα την ερωτική ή συζυγική αλληλογραφία των πρωταγωνιστών, ακόμη κι αν την είχα, διότι νομίζω ότι τέτοιες δημοσιεύσεις συχνά απλώς συντηρούν μια αδιάκριτη σκανδαλοθηρική περιέργεια, κι ας υπάρχει κι ο αντίλογος ότι φωτίζουν αφανείς ανθρώπινες πλευρές των υποκειμένων. Επειδή το συγκεκριμένο υλικό, αφενός, δεν εκθέτει κανέναν από τους αλληλογράφους, αφετέρου δίνει το σχέδιο της απαγωγής και καταγράφει το κλίμα και τα συναισθήματα των κεντρικών ηρώων, προχωρώ στην κοινοποίησή του.

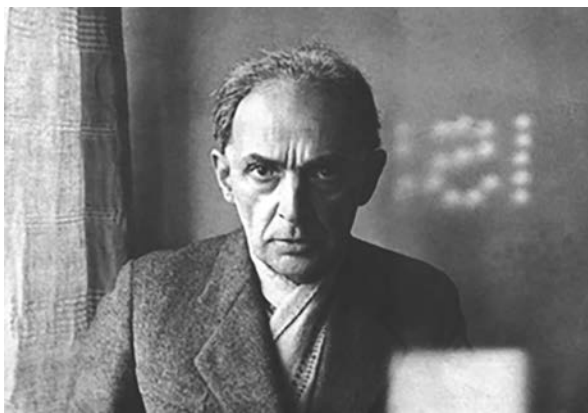
Μετά και από αυτές τις διευκρινίσεις, ας προσπαθήσουμε να ανακαλέσουμε τις μέρες του 1912-1914 και να αναφηλαφήσουμε το ειδύλλιο και την τόσο πολυσυζητημένη απαγωγή, μέσα από τις επιστολές, αρχίζοντας με λίγα στοιχεία για τους αλληλογράφους και το οικογενειακό υπόβαθρο των πρωταγωνιστών της ιστορίας.

¹ Κ. Τομανάς, *Δρόμοι και γειτονιές της Θεσσαλονίκης μέχρι το 1944*, Θεσσαλονίκη 1997, σ. 260-262, Ν. Μουτσόπουλος, *Casa Bianca, Η ζωή στη Θεσσαλονίκη γύρω στα 1900, το αρχοντικό του Dino Fernandez Diaz Casa Bianca: ιστορική σκιαγραφία και μελέτη αναστηλώσεως*, Θεσσαλονίκη 1998, σ. 110-125.

² Το άρθρο επαναδημοσιεύτηκε στο περιοδικό *Μακεδονικών Ημερολόγιον*, Αναμνηστικός Τόμος μιας ιστορικής πεντηκονταετίας 1912-1962, Θεσσαλονίκη 1963, σ. 145-150.

Ο Δημήτρης Πικιώνης

Ο Δημήτρης Πικιώνης (1887-1968), ο χαρισματικός αρχιτέκτονας, ζωγράφος και στοχαστής³ της γενιάς του '30, υπήρξε ένα από τα πιο φωτεινά και δημιουργικά πνεύματα του καιρού του. Χωρίς να παρασυρθεί σε στείρες απομιμήσεις, αντιμετώπισε κριτικά το ευρωπαϊκό μοντέρνο κίνημα στην αρχιτεκτονική και μας άφησε πλούσια παρακαταθήκη⁴ αυθεντικών δημιουργημάτων, ακολουθώντας την αρμονία του φυσικού τοπίου και γονιμοποιώντας τη σοφία της λαϊκής παράδοσης. Στο πλούσιο έργο του συγκαταλέγεται το κτήριο του Πειραματικού Σχολείου του Α.Π.Θ. (1935), στον σχεδιασμό του οποίου εμπνέεται από τη μακεδονική αρχιτεκτονική και το δημιουργεί, αφού έχει καταφέρει να ξεφύγει από την κυριαρχία ενός παγκοσμιοποιημένου μοντέλου αρχιτεκτονικής και έχει καταλήξει στην αντίληψη πως το οικουμενικό πνεύμα πρέπει να συνδεθεί με το εθνικό⁵.

Εικόνα 1. Ο Δημήτρης Πικιώνης ώριμος
(Αρχείο Πικιώνη)

Εικόνα 2. Ο Δ. Πικιώνης με την κόρη του, Αγνή
(Αρχείο Πικιώνη)

³ Δ. Πικιώνης, *Κείμενα*, ΜΙΕΤ, Αθήνα 2000, Δ. Πικιώνης, *1887-1968 Διαδρομές και συναντήσεις*, Εταιρεία Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας, Σχολή Μωραΐτη, Αθήνα 1987, Δ. Πικιώνης, *1887-1968* (Επιμέλεια Αγνή Πικιώνη, Ντόρα Ρόκου-Πικιώνη), Μουσείο Μπενάκη, Αθήνα 2010.

⁴ Δ. Πικιώνης, *Κείμενα*, σ. 291-295, για μία σύνοψη της εργοβιογραφίας του.

⁵ «Είναι τότε που στοχάστηκα πώς τό οικουμενικό πνεύμα πρέπει νά συντεθεί μέ τό πνεύμα τής εθνότητος· εΐναι από τίς σκέψεις τούτες πού βγήκαν: τό Πειραματικό Σχολείο τής Θεσσαλονίκης (1935), ή πολυκατοικία Χέυδεν (κάτοψη Μητσάκη, 1938), τό σπίτι τής γλύπτριας Φρ. Εύθυμιάδη (1949)» (*Ζυγός*, τχ. 27-28 (1958), σσ. 4-7= Πικιώνης, *Κείμενα* σ. 34).

Εικόνα 3. Ο Δ. Πικιώνης με τα τέσσερα από τα πέντε παιδιά του. Η Αγνή, δεύτερη από δεξιά του κρατά το αριστερό χέρι (Αρχείο Πικιώνη)

Εικόνα 4. Ο Δ. Πικιώνης σε προχωρημένη ηλικία στους Δελφούς (Αρχείο Πικιώνη)

Εικόνα 5. Ο Δ. Πικιώνης στα χρόνια της ακμής του
(*Αρχείο Πικιώνη*)

Μερικές ακόμη δημιουργίες του απολύτως ενδεικτικά: Το Δασικό Χωριό στο Περτούλι (1953-1956), η διαμόρφωση του αρχαιολογικού χώρου γύρω από την Ακρόπολη και τον λόφο του Φιλοπάππου (1954-1958), μαζί με το εκκλησάκι και το αναπαυτήριο του Αγίου Δημητρίου του Λουμπαρδιάρη, διατηρητέο μνημείο αρχιτεκτονικής από την UNESCO, ο Παιδικός Κήπος της Φιλοθέης (1960-1964), που χαρακτηρίστηκε μνημείο της νεότερης Ελλάδας και πρότυπο παιδικού κήπου διεθνώς. Αντί άλλου σχολίου, θα δανειστώ μία φράση του Γ. Σεφέρη⁶ για τα δημιουργήματα του Πικιώνη: ανήκουν στη “σειρά τών ἄξιων ἔργων τέχνης πού μέ τό πέρασμα τοῦ καιροῦ μᾶς φωτίζουν μ’ ἕνα φῶς ὄλο καί περισσότερο νέο, ὄλο καί περισσότερο σταθερό”.

Η αλληλογραφία δεν ανήκει σ’ αυτή την περίοδο του αρχιτέκτονα – δημιουργού. Ανήκει στα χρόνια της ορμητικής νιότης, όταν, εικοσιπεντάχρονος ο Πικιώνης, μετά από λαμπρές σπουδές στην Αθήνα, το Μόναχο και το Παρίσι, επιστρέφει στην Ελλάδα και υπηρετεί τη στρατιωτική του θητεία κατά τους Βαλκανικούς Πολέμους και τον Πρώτο Παγκόσμιο, από το 1912 έως το 1918, οπότε αποστρατεύεται με τον βαθμό του λοχαγού του Μηχανικού. “Εἶναι ἀπ’ τήν περίοδο τούτη τῶν ἐκστρατειῶν, τῶν ἐπιστρατεύσεων καί τῶν καταστροφῶν πού χρονολογοῦνται οἱ πνευματικές μου φιλίες. Ἀλιμπέρτης, Μπουρνιάς κι ὕστερα ὁ Ἀποστολάκης κι οἱ Πολίτηδες”, ομολογεί στα αυτοβιογραφικά του σημειώματα.⁷

⁶ Γ. Σεφέρης – Κ. Τσάτσος, *Ένας διάλογος για την ποίηση*, Αθήνα 1988, σ. 21.

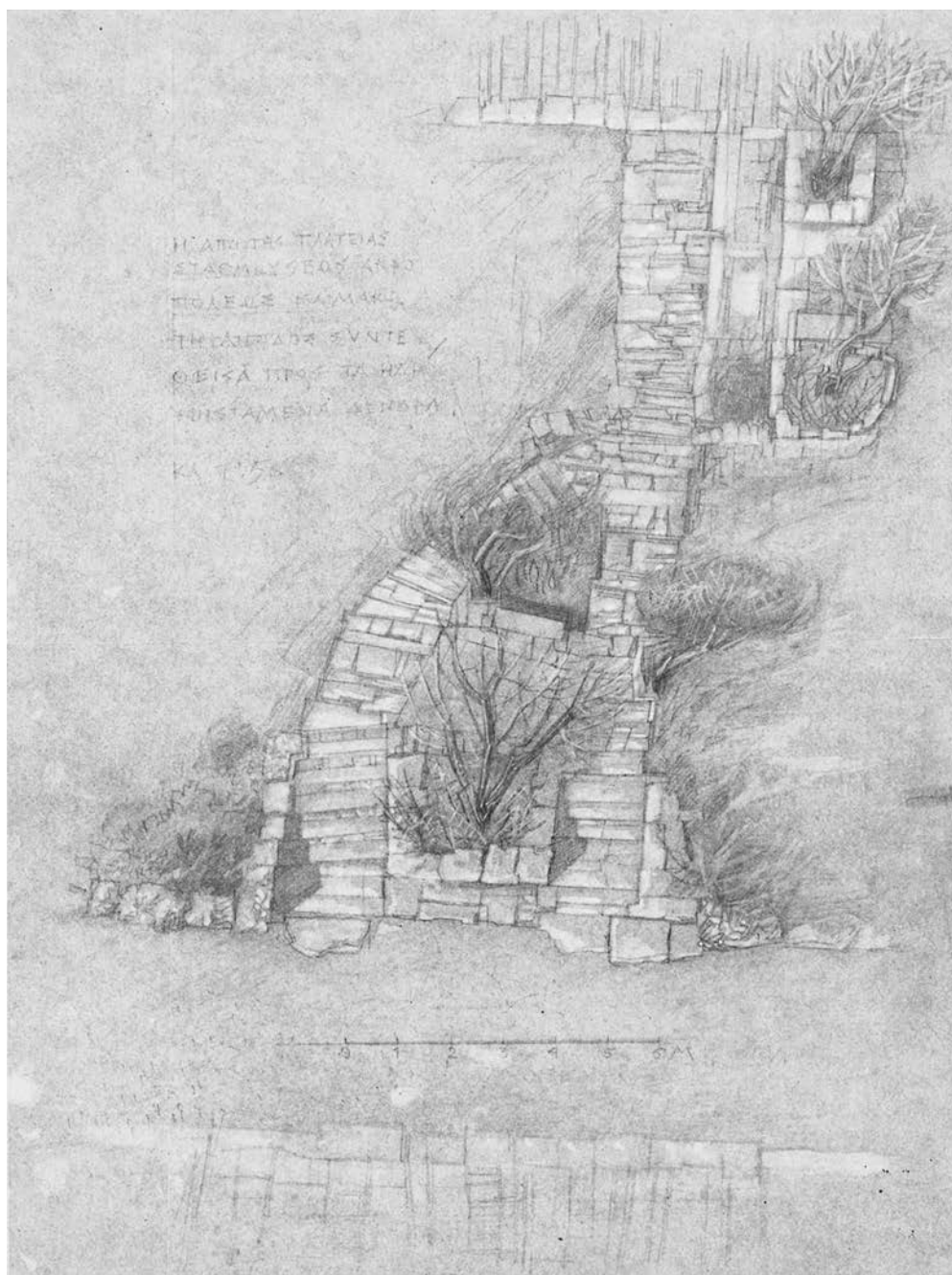
⁷ Δ. Πικιώνης, *Κείμενα*, σ. 31.

Εικόνα 6. Πειραματικό Σχολείο Θεσσαλονίκης

Εικόνα 7. Αττικά, μελάνι σε χαρτί, © 2021 Μουσείο Μπενάκη - Συλλογή Ζωγραφικής, Σχεδίων και Χαρακτικών

Εικόνα 8. Κάτοψη κλιμακωτής ανόδου από την πλατεία στάθμευσης για την Ακρόπολη. Φωτοτυπία επιζωγραφισμένη με γκούας, © 2021 Μουσείο Μπενάκη - Αρχαία Νεοελληνικής Αρχιτεκτονικής